

O scrisoare pierduta - Comentariu

Tudor Vianu: Printr-un neasteptat dar al soartei in timp ce poezia romana castiga in Eminescu expresia ei cea mai inalta, proza narativa si teatrul atinge acelasi nivel in Ion Luca Caragiale, un scriitor pe care-l il inrudeste cu emulul sau in lirica aceeaasi cult al cuvantului romanesc, pe care il inzestreaza cu noi si mari puteri expresive.

Un alt punct de convergenta (de intalnire) a celor doi mari clasici a literaturii romane este atitudinea critica fata de societatea vremii, ruinarea satirica a institutiilor, moravurilor, defectelor societatii contemporane. Caragiale este considerat cel mai de seama reprezentant al realismului in literatura romana, cel mai mare dramaturg roman. Colorata satiric inca de la inceputurile ei (Vasile Alecsandri: Ciclul Chiritelor) comedia romaneasca dobandeste prin Caragiale: vitalitate si maturitate artistica; observatie lucida si patrunzatoare; este un maestru neegalat al dialogului dramatic, o galerie de tipuri pitoresti si reprezentativi. Prin Caragiale comedia romaneasca se apropie considerabil de ceea ce inseamna comdie moderna. Dramaturgul foloseste intr-un mod original o serie intreaga de tehnici obisnuite: incurcatura, coincidenta, subiectul etern al cuplului, echivocul, scrisoarea pierduta, confuzia. in acelasi timp insa Caragiale realizeaza o innoire a tehnicii dramatice: modificarea naturii conflictului dramatic (pe langa conflictul de interese opuse, intalnim conflictul modern dintre om si textul scris); o stiinta rara a replicii; o extraordinara capacitate de esentializare. Prin alte procedee de o surprinzatoare modernitate Caragiale se dovedeste un adevarat precursor al teatrului modern: personajul absent; exploatarea cliseelor verbale si a truismelor din presa vremii; valorificarea oratoriei; lupta omului cu textul scris (lectura scrisorii, lectura presei). Cele patru comedii se caracterizeaza printr-un realism viguros, demascand societatea burgheza profund imorala, cu moravurile ei familiare, politice, sociale reprobabile (condamnabile). Aceste comedii sunt tot atat documente autentice prin care cunoastem lumea presei, a politicianilor, luptele electorale, moravurile familiei burgheze.

Piese se impun printr-o tipologie realista, variata si reprezentativa: fiecare personaj (Catavencu, Trahanache, Pristinda) intruneste insusirile de baza ale tipului (politicianul demagog, slujbasul umil, etc.) in trasaturi individuale, particulare. Caragiale are meritul de a fi adus pe scena personaje vii, definite complex, care creeza impresia de viata de realitate.

Personajele sunt surprinse in doua iposteze fundamentale: in viata publica, politica si in viata de familie. Cele doua teme esentiale ale comediilor sunt deci politica si amorul.

Ca podopera dramaturgiei Caragiale este O scrisoare pierduta (1884) si isi pastreaza o regretabila actualitate. Ar fi minunat sa nu-l mai intelegem pe Caragiale, pentru ca ar insemna ca Farfuridi, Catavencu, Tipatescu, Dandanache numai exista. Caragiale critica in acesata comedie farsa alegerilor din trecut. Continutul piesei este inca mult mai bogat vizand moravurile politice si ale vietii de familie din epoca respectiva.

-Cadrul temporal-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Nu intamplator Caragiale plaseaza actiunea in timpul alegerilor, pentru ca in lupta pentru putere cade orice masca si omul se arata asa cum este in realitate, in stare de orice pentru a obtine puterea. Din aceasta perspectiva lupta electorala nu este o lupta de principii, ci de interese personale. Suntem in anul de gratie 1883.

-Cadrul spatial-

Actiunea piesei se petrece intr-un oras de provincie, capitala unei judeti de munte. Intentionat autorul nu precizeaza numele localitatii, sugerand astfel ca farsa alegerilor este acelasi peste tot.

-Titlul piesei-

Forma articulata cu articol nehotarat sugereaza ca este vorba doar de unul din multele texte particulare, folosite ca mijloc de santaj in lupta politica.

Intriga piesei este declansata de pierderea unui scrisori compromitatoare, trimisa de Tipatescu, prefectul judetului, lui Zoe, sotia lui Trahanache. Plimbarea scrisorii de la un personaj la celalat lumineaza caractere, psihologii. Ea ii da putere celui care o are in stapanire, si produce spaima celui care o pierde. Lupta politica pentru desemnarea unui candidat se da intre Farfuridii sprijinit de Trahanache si Branzovenescu, si Nae Catavencu.

Gasind scrisoarea compromitatoare Catavencu o foloseste ca mijloc de santaj in lupta politica, daca nu va fi sprijinit de Trahanache si Tipatescu, va publica scrisoarea in gazeta pe care o conduce – Racnetul Carpatilor.

Cei doi santajati recurg si ei la amenintari si cel din urma ajung la santajul cu o polita falsificata de Catavencu. Cand lupta dintre cei doi atinge punctul culminant, apare candidatul de la centru, Agamita Dandanache, despre care autorul preciza: mai prost ca Farfuridii, si mai canalie decat Catavencu.

Repetarea procedului –Dandanache castiga tot prin santajul cu o scrisoare pierduta– sugereaza ca in lupta politica a vremii santajului cu un text particular era un mijloc frecvent folosit.

Problematica piesei se poate reduce la doua cuvinte: politica si amorul. Este insa mai complexa. in primul rand Caragiale critica farsa alegerilor din trecut, dezvoltuind o trista realitate: pierderea unei scrisori compromitatoare hotareste viata politica unui orasel.

Dramaturgul surprinde mijloacele necinstite, folosite in lupta politica, coruptia si demagogia politicianilor. in acelasi timp pune in evidenta incultura, prostia unor politicieni din vremea sa.

Aceste trasaturi negative dovedite in lupta politica caracterizeaza si viata intima de familie. Inmoralitatea, coruptia definesc deopotriva viata politica si viata de familie.

Concluzia piesei este amara. in lupta politica nu reuseste cel mai bun, ci cel mai priceput, mai abil in lupta pentru putere.

Satira este cuprinzatoare si necrutatoare. Personajele sunt definite complex, prin fapte, nume, libaj. Aceste personaje prind viata datorita pretioaselor indicatii scenice ale autorului. Caragiale isi pune personaje sa vorbeasca, sa tine discursuri din care practic se autodesfiinteaza, demonstrandu-si prostia, inclutura, demagogia. Personajele imbina trasaturi general valabile cu trasaturi particulare, individuale. Astfel Catavencu este demagogul latrans. Zoe este sotia infidenta, amanta. Tipatescu este junele prim (amantul). Dandanache este prostul vanitos.

Nae Catavencu este reprezentantul tinerii burghezi locale, candidatul grupului, tanar inteligent si independent. Este directorul ziarului Racnetul Carpatilor, stapanit de o dorinta profunda de parvenire politica. Etse tipul politicianului demagog, corupt, in strare de orice pentru a-si atinge scopul. Deviza sa este scopul scuza mijloacele, a spus nemuritorul Gambetta. Pentru a castiga lupta politica Catavencu nu ezita sa foloseasca santajul. Atata vreme cat are scrisoarea este orgolios, agresiv, inflexibil. Dupa ce pierde scrisoarea devine umil, lingusitor, supus. Principala trasatura a lui Catavencu este capacitatea de a se adopta la orice situatie. El este mereu pregatit sa schimbe masca. Discursurile sale pun in evidenta demagogia, inclultura, lipsa de logica. El stie sa emotioneze, sa planga, sa influenteze ascultatorii. Catavencu este un actor desavarsit: cand se urca la tribuna el isi intra in rol. Catavencu stie sa simuleze orice emotie, orice sentiment. Notiunile de tara, popor, progres, reprezinta pentru el simple lozinci in lupta electorala:

CATAVENCU (ia poza, trece cu importanta printre multtime si suie la tribuna; isi pune palaria la o parte, gusta din paharul cu apa, scoate un vraf de hartii si gazete si le asaza pe tribuna, apoi isi trage batista si-si sterge cu eleganta avocateasca fruntea. Este emotionat, tuseste si lupta ostentativ cu emotia care pare a-l birui. – Tacere completa. Cu glasul tremurat): Domnilor!... Onorabili concetateni!... Fratilor!... (plansul il ineaca.) Iertati-ma, fratilor, daca sunt miscat, daca emotiunea ma apuca asa de tare... suindu-ma la aceasta tribuna... pentru a va spune si eu... (plansul il ineaca mai tare.)... Ca orice roman, ca orice fiu al tarii sale... in aceste momente solemne... (de-abia se mai stapaneste) ma gandesc... la tarisoara mea... (plansul l-a biruit de tot) la Romania... (plange. Aplauze in grup)... la fericirea ei!... (acelasi joc de amandoua partile)... la progresul ei! (asemenea crescendo)... la viitorul ei! (plans cu hohot. Aplauze zguduitoare.)

Patriotismul lui Catavencu este de parada, este un fars patriotism, care ascunda o puternica dorinta de parvenire. Exprimarea lui Catavencu cuprinde numeroase contradictii, greseli demonstrand inclultura, lipsa de logica: Industria romana e admirabila, e sublima, putem zice, dar lipseste cu desavarsire...;...dupa lupte seculare care au durat aproape 30 de ani...; Noi aclamam munca, travaliul, care nu se face de loc in tara noastra! Scopul pentru care lupta Catavencu este ca Romania sa fie bine, si tot romanul sa prospere (sa imbogateze). Presupune ca esecul lui Catavencu este momentan, pentru ca un individ atat de bine inzestrat pentru lupta politica trebuie sa castige la primul prilej.

-Farfuridi:-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

impreuna cu Branzovenescu alcatuieste un cuplu comic prin prostie, incultura, lipsa de logica. Viata ordonata de care face atata caz Farfuridi este o aparenta, o iluzie pentru ca in mintea personajului domneste haosul: si eu am n-am sa-ntalnesc pe cineva, la douasprezece fix ma duc la targ.; Eu am n-am clienti acasa, la unsprezece fix ma-ntorc din targ...; si-eu am n-am infatisare la douasprezece fix ma duc la tribunal.

Obsesia personajului este de a nu fi pacalit, inselat. Cu toate acestea accepta tradarea, daca o cer interesele partidului sau ale persoanei: Tradare sa fie, daca o cer interesele partidului, dar sa stim si noi! si Farfuridi tine discursuri, in realitate antidiscursuri prin care isi dovedeste permanent prostia. Foloseste si el enunturi adversative gresite: iubesc tradarea, dar urasc pe tradatori!

Memorabila este scena coceperii telegramei catra centru, cand Farfuridi si Branzovenescu dovedesc o prostie dezarmanta: Trebuie sa ai curaj ca mine, trebuie sa o iscalesti, o dam anonima!

Un alt exemplu semnificativ pentru exprimare ilogica este parerea lui Farfuridi despre revizuirea constitutiei: Din doua una, dati-mi voie: ori sa revizuieasca, primesc! dar sa nu se schimbe nimica; ori sa nu se revizuiasca, primesc! dar atunci sa se schimbe pe ici pe colo, si anume in punctele... esentiale...

in piesa Farfuridi este o victima ramanand inafara manevrelor electorale.

-Agamita Dandanache:-

Numele personajului provine din Agamemnon. Diminuirea acestora si imbinarea lui cu Dandanache sugereaza ridicolul si ramolismul (senilitatea). Chiar autorul defineste: Mai prost decat Farfuridi si mai canalie decat Catavencu. Agamita este foarte priceput in lupta politica din moment ce castiga lupta electorala. Este lafel de corupt ca ceilalti, folosind si el mijloace necinstite ca santajul cu un text particular, dar mai ticalos, pentru ca nu restituie scrisoarea cu intentia de a o folosi si in alte situatii: Cum se poate, conita mea, s-o dau inapoi? S-ar putea sa fac asa prostie? Mai trebuie s-aldata... La un caz iar... pac! la „Rasboiul”.

Exprimarea lui Dandanache cuprinde multe greseli. Este ilogica; daca ceilalti sunt in stare sa tine discursuri, Dandanache nu este in stare sa faca acest lucru, pentru ca nu poate: in sanatatea alegatorilor... cari au probat patriotism si mi-au acordat...(nu nemereste) asta... cum sa zic de!... zi-i pe nume de!... a! sufradzele lor; eu care familia mea de la patuzsopt in Camera, si ei ca rumanul impartial, care va sa zica... cum am zite... in sfarsit sa traieasca! (Urale si ciocniri.)

Vesnicul luptator de la patruzsopt este profitarul care stie sa descurce; este personajul roman o caricaturizare a farsului patriotism si alicherismului politic.

Cetateanul turnamentat reprezinta marea masa anonima a alegatorilor. Ticul sau verbal Eu cu cine votez? demonstreaza totala dezorientare a alegatorilor, care raman inafara tuturor manevrelor

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

politice. Amenintat de demagogia electotrala, de trecerile dintr-o tabara in alta, cetateanul turnamentat dovedeste mereu o naivitate dezarmanta. Parerea si votul sau nu au importanta, pentru ca alegerea candidatului nu se face pe fata, in mod cinstit, ci prin manevre necinstite in care castiga cel mai necinstit.

Ghita Pristanda este tipul functionarului servil, lingusitor, incorect (afacerea cu steagurile). Complet lipsit de principii morale el trece cu usurinta dintr-o tabara in cealalta. Ticul sau verbal Familie mare renumeratie mica dupa buget sugereaza ca personajul este preocupat mereu de castig. Un alt cuvânt pe care il repete este curat, ajungând la celebra formula curat murdar. Ghita Pristanda este mereu de partea celui puternic, dar este servil, lingusitor si cu cei invinsi momentan, pentru ca acesta ar putea sa fie invingătorii de maine.

Trahanache este presedintele partidului local de guvernământ, al Comitetului Permanent, al Comitetului Electoral, al Comitetului școlar si altor comitete si comitii. Ca șef de partid, Trahanache face parte dintr-un sistem in care isi indeplineste perfect rolul, pentru ca are experienta si cunoaste manevrele politice. Ticul sau verbal Ai putintica rabdare este o incercare de a castiga timp, pentru a calcula pasul următor. Trahanache este in stare de orice pentru a pastra imaginea de cetatean onorabil, si de om venerabil. Desii tine la morala, la principii, la onorarea lui de familist, Trahanache tolereaza din interes relatia dintre sotia sa Zoe Trahanache si prefectul Tipatescu. Exprimarea personajului este ilogica, gresita: Unde nu e moral, acolo e coruptie si o societate fara printipuri, vrea sa zica ca nu le are. Critica literara vede in Tipatescu un homopolitic perfect, adaptat societatii sale. Spre deosebire de Catavencu, Trahanache si-a atins toate scopurile: el vrea doar sa-si pastreze locul castigat. Personajul este ridicol tocmai prin contradictia dintre aparenta si esenta. El, omul obsedat de familie si morala, nu-si pune nici macar un moment problema ca scrisoarea ar putea sa cuprinda un fapt real, copromitator. Deci pe el deranjeaza pierderea scrisorii si nu adevarul cuprins in ea.

Zoe Trahanache este sotia lui Trahanache si amanta lui Tipatescu. Femeie voluntara, ambitioasa, desii nu detine nici o functie in realitate il manevreaza pe toti. Zoe nu-si pierde siguranta de sine nici cand Catavencu ameninta cu publicarea scrisorii. stie sa conduca bine si barbatul si amantul, obtinand maximul de profit din aceasta situatie.

Tipatescu este prietenul lui Zaharia Trahanache si amantul lui Zoe. in calitate de prefect el conduce judetul dupa bunul sau plac. Dupa pierderea scrisorii ii promite lui Catavencu functii si da ordin sa fie arestat. Este singurul personaj care se exprima corect, dar asemenea celorlalte personaje este corupt nerusinat in stare sa foloseasca orice mijloc in lupta politica. El descopera politicele falsificate prin care incearca sa santajeze pe Catavencu. Un singur moment isi pierde capul, cand ii propune lui Zoe sa fuga impreuna. in rest Tipatescu se stapaneste perfect, reprezentand omul politic care si-a realizat toate ambitiile. Nelinistit, imoral el nu ezita sa inseala increderea celui mai bun prieten, Zaharia Tipatescu.

-Comicul-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Caragiale este un maestru al comicalului. si in aceasta comedie sub invelisul rasului se ascunde satira. Dramaturgul sanctionand defectele oamenilor si ale societatii. si in comedia lui Caragiale sursa comicalului este contradictia dintre aparenta si esenta, dintre ceea ce vor sa para personajele si ceea ce sunt ele in realitate. Aparenta este de cinstite, corectitudine, amabilitate, dar realitatea este cu totul alta: coruptie, parvenitism, demagogie. Astfel Catavencu, Dandanache, Zoe, Trahanache, Prisanda sunt surprinsi in renuntarea lor de la conditia ideala pe care ar trebui sa o reprezinte (Zoe in contrast cu o femeie cinstita, Catavencu in contrast cu adevaratul politician).

Sunt prezente in aceasta comedie diferite nuante ale comicalului.
Comicalul de caracter

Criticii literari au observat ca dramaturgul Caragiale deplaseaza accentul de pe deformitatea exterioara a personajelor comice pe deformitatea interioara, intelectuala: prostia, ticalosia, ipoclizia. in acest sens cu exceptia lui Tipatescu toate personajele sunt comice prin ceea ce fac si ceea ce spun. Comicalul este provocat de suficienta, lipsa de logica a personajelor.

Comicalul de limbaj este mai bine realizat. Limbajul folosit de personaje ne da informatii pretioase despre identitatea personajelor, despre origine, profesie , nivel de cultura, inteligenta, aparenta politica. Cu putine exceptii personajele se exprima gresit, folosind pleonasmе, truisme, contradictii, nonsensuri. Toate aceste greseli de limba sunt o inepuizabila sursa de ras, dar pun in lumina nivelul intelectual si sufletesc al acestor personaje.

Pronuntarea gresita a unor cuvinte: andrisant, bampir, plebicist, renumeratie (Pristanda);capitalisti (Farfuridi).

Ticurile sau autonomismele verbale:

Farfuridi: La douasprezece trecute fix.

Pristanda: curat (murdar)

Trahanache: Stimabile; Ai putintica rabdare.

Contradictia in termeni: Dupa lupte seculare, care au durat aproape 30 de ani.

Truisme

Un popor care nu merge inainte sta pe loc.

O societate fara printipuri, care va sa zica ca nu le are...

Nonsensuri

O multime de nonsensuri sunt prezente in discursul lui Farfuridi despre reviziunea constitutiei.

Comicalul numelelor ocupa un loc important, fiind nu numai o sursa de ras, de amuzament, ci si un instrument a satirei. Astfel aluziile culinare (legate de alimentatie) –Farfuridi, Branzovenescu–; diminutivele ridicole –Agamita Dandanache–; radacinile semnificative –Catavencu– sugereaza trasaturi ale posesorilor acestora: prostia, senilitatea si demagogia .

Vorbind despre talentul lui Caragiale in caracterizarea personajelor prin nume, criticul Ibreleanu preciza: Numele din opera comica a lui Caragiale le dau impresia ca fac parte din personajele pe care le denumesc... La prima lectura sau reprezentare a unei comedii a lui Caragiale, simtim ca personajele nu puteau sa aiba alt nume, in orice caz ca au numele lor.

Piesa este remarcabila in primul rand prin arta compozitiei. Tehnica este aceea a amplificarii treptate a conflictului. Initial apar in scena Tipatescu, Trahanache, Zoe care sunt alarmati de un eveniment petrecut inafara si dezvaluit partial. Apoi in prim plan apare Catavencu santazistul si astfel se realizeaza conflictul fundamental a piesei. La acest conflict fundamental autorul adauga o serie de conflicte noi, secundare, astfel incat actiunea se complica progresiv, modalitate cunoscuta sub numele de tehnica bulgarului de zapada.